

CHURCHILL ODGOVORI DIKTATORJU JUTRI

Letalske bitke nad prelivom in Anglijo; Angleži poročajo o zmagi

BITJE SE NE ZMEJALO ZA GROZNJJE

LONDON, 22. jul. — Angleški premier Winston Churchill odgovoril jutri v parlamentu na Hitlerjeve groznje od zadnjega leta, da bo uničil angleško otok. Če Anglija zdaj ne sprejme miru, Hitlerjev govor ostal brez učinka na javno mnenje Anglije. "To je že stara reč," je bil splošen komentar londonskega časopisja.

LONDON, 22. jul. — V soboto večer so se vršili neprestani boji med Nemci in Angliji nad Rokavskim prelivom in zahodno dolžino Anglije. Angleški poročilo se glasi, da je bilo mnogo civilistov ubitih in rane na tleh je precejšnja, toda rane v zraku niso velike. V enem slučaju je šest angleških letal odbilo napad 80 (?) nemških bombnikov.

LONDON, 20. jul. — Italijanska križarka Bartolomeo Colleoni bila potopljena v bitki z avstrijsko križarko Sydney in ostali britske bojne mornarice. Bitka se je vršila na Sredozemskem morju v bližini grške obrežja.

Angleška križarka je resila 10 članov posadke italijanske letalske ladje, 250 drugih članov posadke pa je izgubilo življenje, ko se je ladja potopila. Ta bila prva križarka, katero je Anglija izgubila v bitkah na morju. Angleška admiraliteta sporoča, da sta bili dve drugi italijanski bojni ladji poškodovani.

Nemški diktator je podpril svoje groznje, da bo uničil britski imperij, z masnimi letalskimi napadi na angleške otoke. Če 150 nemških bombnikov je večer bombardiralo južnozahodno angleško obrežje. Vrgli so več sto bomb na angleška mesta.

Letalski minister je dejal, da sta se vršili dve veliki letalski boji v zraku. Prva se je pričela, ko je okrog 70 nemških bombnikov napadlo angleške parnike v Rokavskem prelivu, druga pa, ko so Nemci bombardirali angleška obrežna mesta. Angleški letalci so se takoj dvignili v zrak in sprjeli s sovražnimi toptniškimi baterije pričele strelati krogle na napadalce.

Uradno poročilo pravi, da so Nemci izgubili deset bombnikov, štiri letala pa so bila potopljena. Angleži so v bitkah izgubili štiri letala.

Berlin, 20. jul. — Nemški letalci so razbili deset angleških letal v sponadu nad Rokavskim prelivom, se glasi poročilo uradne časopisne agencije DNB. To dostavlja, da so bombe, katere so vrgli nemški letalci, poškodovale pomole v neki angleški ladji in porušile več vojaških barak.

Sedem ranjenih v stavkovnih izgrelih

New York, 20. jul. — Sedem oseb, med temi pet policajev, je bilo ranjenih v izgrelih pred uradom tekstilne firme Golding Brothers kot rezultat piketiranja tega urada po članih unije pisarniških delavcev. Izgredi so bili demonstracijam, katerih se je udeležilo čez tisoč unionistov. Dvajset demonstrantov je policija aretirala.

Baltižani "volili" za zvezu z Rusijo

Konec neodvisnosti baltičkih držav

Tallinn, Estonija, 21. jul. — Zbornice Estonije, Letske in Litvanije so danes odglasovale, da njihove države stopijo v Unijo sovjetskih republik. Posebne delegacije takoj odidejo v Moskvo in aranžirajo vse potrebno za spojitve. S tem je konec treh baltičkih držav, ki so živele dobrih 20 let in ki štejejo skupaj 5,500,000 prebivalcev.

Proslave nemških zmag v Berlinu

Vojni veterani dobili dopust

Berlin, 20. jul. — Prva vojaška parada se je vršila v Berlinu v zvezi s proslavami zmag nemškega orožja v tej vojni. Na stotine ljudi je pozdravilo vojaško divizijo, ki je kot prva grupa odrinila na fronto ob izbruhu vojne v zadnjem septembru in se je zdaj vrnila v Berlin.

General Fromm in minister propagande Goebbels sta pozdravila čete. "Vojna še ni končana," je rekel Goebbels. "Njene zadnje faze morajo biti izvojevane. Čas, ko bodo zabrneli zvonovi in naznanili mir, ni več daleč. Ko se bo to zgodilo, bomo mi zgradili večjo Nemčijo in boljše Evropo. Naša armada je najmočnejša na svetu in strla bo vse svoje sovražnike."

Goebbels je rekel, da bodo najstarejši veterani dobili dopust. Drugi morajo ostati v službi in izvršiti poverjeno jim nalogo. Delavci iz berlinskih orožnih in municijskih tovarn so bili počaščeni. Goebbels je dejal, da gre tudi njim zasluga za dosežene uspehe na bojiščih. Dočim so se vojaki borili na frontah, so delavci garali v tovarnah.

Parada mimo odra, na katerem so stali Goebbels in general, je trajala pet ur.

Bivši abesinski cesar v Afriki

Anglija ga je priznala za vladarja

London, 20. jul. — Halle Selazije, "kralj kraljev in lev Judeje", je došel v angleško-egiptski Sudan, ki leži na drugi strani meje po italijanskih četah podjarmljene Abesinije, svojega bivšega cesarstva. On upa, da bo s pomočjo Velike Britanije ponovno vladal svoje bivše cesarstvo.

Selazije se je vrnil v Afriko po starih letih izgnanstva v Bahru, Anglija. Tja je odpotoval teden dni potem, ko ga je angleška vlada priznala za vladarja Abesinije. On je že navezal stike s poglavarji abesinskih vojščakov, ki bodo rebelirali proti italijanskim gospodarjem, kot bodo dobili orožje. Poročila se glase, da jim bo orožje kmalu dostavljeno.

Abesinski poglavarji so zagotovili Selazija, da se vojskaci je pripravljajo na napade na italijanske gospodarje. Za poveljnika rebelev je bil imenovan Fitawari Berou, ki je pred enim mesecem zapustil Jeruzalem, da naveže stike z abesinskimi rodovi.

Jugoslovanski regent odpotoval v Italijo

Suša, Italija, 20. jul. — Regent Pavle se je s posebnim vlakom odpeljal v Italijo na važne razgovore. Kraj, kjer se bo konferenca vršila, ni omenjen.

VATIKAN NAKLONJEN TOTALITAR-NIM REŽIMOM

Volja ljudstev mora biti podrejena oblasti

NACIJSKI KROGI ZADOVOLJNI

Rim, 20. jul. — Poveljevanje maršala Petaina, diktatorja nove francoske države, v listu L'Osservatore Romano, glasilu Vatikana, je po mnenju tukajšnjih diplomatov dokaz, da je Vatikan zavzel prijateljsko stališče napram totalitarnim režimom. Ta list je toplo pozdravil zborovanje francoskega parlamenta v Vichyju in njegov zaključek glede ustanovitve fašistične države na podrtinah demokratske francoske republike.

Vatikanse avtoritete niso komentirale deklaracije svoje glasilu, "da je načelo oblasti več nego volja ljudstva, ki gre večkrat preko meje — najprej s kritiko in zabavljanjem in potem z revolucijo."

Zunanji krogi vidijo v tej deklaraciji preokret vatikanske politike v prilog diktaturam, L'Osservatore Romano je primerjal cilje diktatur s cilji katoliške cerkve, ko je pohvalil govor Antonija Salazarja, portugalskega premierja in katolika. "Salazar" piše v vatikansko glasilu, "vidi v totalitarnih režimih jasno zarisano smer, ustvarja jočjo civilno in moralno zavest, kar je v popolnem soglasju s cilji in namenmi katoliške cerkve."

Glede fašističnega gibanja v Franciji L'Osservatore Romano piše, "da je glavni politični problem slehernega ljudstva, ki noliče umreti, smotrna duhovna vzgoja, ki postavlja aplošno blaginjo nad privatne interese posameznikov, grup in strank. Francija je izbrala strega in dobrega maršala Petaina za voditelja svoje mladine, od katere zavisi duhovno prerojenje dešele. Tako prerojenje pomeni prihajanje svetlih in solčnih dni ne samo v Franciji; temveč tudi v Evropi in po vsem svetu."

Berlin, 20. jul. — Krogi, ki imajo tesne zveze z zunanjim uradom, so izrazili svoje zadovoljstvo, ker se je Vatikan obrnil na peti in zavzel prijateljsko stališče napram totalitarnim režimom.

Program vežbanja letalcev orisan

Amerika bo dobila 45,000 novih pilotov

Washington, D. C., 18. jul. — Federalna oblast civilnega letalstva je naznanila razgneti program vežbanja letalcev. Robert H. Hinckley, načelnik te oblasti, je izjavil, da bo Amerika imela do 1. julija prihodnjega leta 45,000 novih pilotov, ki bodo tvorili vir propektivnih bojnikov za armado in mornarico.

Hinckley je dejal, da se bo 15,000 civilistov udeleževalo letalstvu v vsakih prihodnjih štirih mesecih. Prva grupa civilistov se je pričela vežbati 15. junija. Amerika ima zdaj 550 središč za vežbanje letalcev in nadaljnja bodo ustanovljena v različnih krajih dežele. Vsota \$5,000,000, katero je kongres dovolil za vežbanje civilnih letalcev, bo takoj potrošena. Oblast civilnega letalstva bo vprašala kongres, naj dovolil dodatno vsoto \$32,000,000 za financiranje programa. "Situacija je taka, da bi bilo vsako čakanje neodpujljivo," je rekel Hinckley. "Oblast ci-

Domače vesti

Detroit, Mich. — Frank Bole, član društva 121 SNPJ, se je moral podvreči operaciji in se nahaja v bolnišnici Grace.

Ana Praznik, tudi večletna članica omenjenega društva, se je omožila s Fr. Klemenčičem. Oblilo sreče! — Mary Kuhovski, žena znanega tenorista Fr. Kuhovskega pri zboru Svobodi, se nahaja z otroci vred na počitnicah v Harrietti, Mich. Vsi so člani SNPJ.

Nov grob ob Pacifiku

Grass Valley, Calif. — Tu je 13. julija umrl Frank Petac, star 64 let in doma iz Virja pri Medvodah nad Ljubljano. Bil je član SNPJ in SSPZ in tu zapuščal ženo, tri sinove in hčer, v West Newtonu, Pa., pa bratranca.

Iz Pennsylvanije

Pittsburgh, Pa. — Dne 10. julija je tu umrl John Seljak st., star 54 let in rojen v Selu pri Zireh na Notranjskem. Bil je član društva 118 SNPJ in tu zapuščal ženo, tri sinove in dve hčeri.

Demobilizacija rumunskih vojakov

Avtoritete zatrlje 28 publikacij

Bukarešta, Rumunija, 20. jul. — Vlada je naznanila, da bo odredila delno demobilizacijo, ni pa omenila, koliko vojakov bo poslala domov. Pred nekaj tedni, ko je izgledalo, da se bo mobilizirana armada 2,000,000 mož.

Avtoritete so zaničale poročila o incidentih ob meji Bolgarije. Ta so se glasila, da je bilo 18 bolgarskih in rumunskih stražnikov ubitih in mnogo ranjenih v spopadih ob meji.

Kampanja v ogrskem tisku, da mora Rumunija vrniti Transilvanijo, katero je dobila od Ogrske po svetovni vojni, razburja avtoritete. Poročila, ki pa še niso bila uradno potrjena, se glase, da se je ogrska manjšina v Transilvaniji pričela pripravljati na revolto.

Seznam listov, katere so zatrlje rumunske avtoritete, je bil večer objavljen. Ta vključuje 28 publikacij. Večino tvorijo židovski in delavski listi.

Japonci napadli ameriškega reporterja

Sanghaj, 20. jul. — C. V. Staff, dopisnik newyorškega lista Times, je bil napaden po japonskih vojakih in pretepen. Japonski vojski vodijo teroristično kampanjo proti poročevalcem zunanjih listov že več tednov. Neki pobojnik je večer ustrelil Samuela Canga, prominentnega kitajskega trgovca, in potem pobegnil.

Camacho apelira za enotnost

Mexico City, 20. jul. — General Manuel Avila Camacho, novoizvoljeni predsednik Mehike, je večer plediral za bratsko enotnost vseh Mehicanov. On je tudi slovesno izjavil, da ne bo preganjal pristavev generala Almazana, svojega protikandidata pri predsedniških volitvah, ki so ga v volilni kampanji podpirali konservativni krogi.

vilnega letalstva lahko takoj podvzame korake, ker smo že pripravljani na to. Višješolska izobrazba je zaželjiva, toda sprejemali bomo tudi fante, ki se nimajo. Upanje je, da se bodo prijaviteli za letalsko vežbanje oni, ki imajo višješolsko izobrazbo."

CHURCHILL ZA-GOVARJA SPORAZUM Z JAPONSKO

Anglija se je morala udati pritisku

KONFERENCA PETIH VELESIL

London, 20. jul. — Premier Winston Churchill je v parlamentu zagovarjal sklenitev sporazuma z Japonko glede zatvoritve strateške ceste iz Burme, po kateri je Kitajsko dobivala orožje in bojni material. Dejal je, da je sklenitev sporazuma diktirala situacija. Velika Britanija je zavojevana v borbi za življenje in veled tega ne mara imeti sitnosti na Daljnem vzhodu. Churchill je priznal, da se je morala Anglija udati japonskemu pritisku, zaeno pa je naglasil, da je sporazum le začasen in velja samo za tri meseca. V tem času se lahko marsikaj pripeti.

Leslie Hore-Belisha, bivši vojni minister, je vprašal premierja, ali bo angleška koncesija zadovoljila Japonko in če se je pred sklenitvijo posvetoval z Ameriko in sovjetsko Rusijo. Churchill je odgovoril, da ne more dati nobenega zagotovila.

Angleško-japonski sporazum je odrezal Kitajsko od vojnih potrebčin, ki jih je prejela preko Hongkonga, britske kolonije. Churchill je rekel, da je sporazum ublažil napetost, ki je nastala zaradi japonskih pritiskov. Anglija bo zdaj napela vse sile, da se triletna vojna med Japonko in Kitajsko konča.

Kakor hitro je bilo v Tokiju naznanjeno, da je Velika Britanija pristala na japonsko zahtevo in zaprla strateško cesto, so se v Londonu pričele širiti novice, da bo kmalu sklicana konferenca petih velesil, na kateri bo razprava glede likvidacije konflikta med Japonko in Kitajsko. Konferenca, če se bo vršila, naj bi se udeležili reprezentantje Anglije, Amerike, Rusije, Japonke in Kitajake.

Churchill je v svojem govoru pojasnil, da mora Velika Britanija koncentrirati vse svoje sile za boj proti Nemčiji. Če ne bi pristal na japonske zahteve, bi bil položaj Anglije na zapadu omajnan, poleg tega pa bi se lahko zapletla v konflikt z Japonko.

Angleške čete dospole v Gibraltar

Poostritev blokade Malte

Madrid, 20. jul. — Španska uradna časopisna agencija Cifra poroča iz Algecirasa, da so tri angleške transportne ladje pripeljale vojaške čete v Gibraltar, angleško trdnjavo ob vzhodu v Sredozemsko morje. 1600 vojakov se je takoj izkrcalo, okrog 1700 pa je ostalo na ladjah.

Kim, 20. jul. — Stefani, uradna časopisna agencija, je objavila vest o poostritvi blokade Malte, angleškega otoka v Sredozemskem morju v bližini Sicilije. Dalje poroča, da so italijanski letalci bombardirali skladišča orožja, municije in olja na otoku.

Nairobi, Kenja, Afrika, 20. julija. — Angleško poveljstvo je naznanilo, da so britski letalci izvedli več uspešnih napadov na italijanske letališča in vojaške koncentracije pri Neghellu, italijanska Somalija. Bombe, katere so vrgli, so povzročile veliko škodo.

Nemške čete v španskih mestih

Nacijske zastave vihrajo v Madridu

New York, 20. jul. — Ameriki begunci, ki so dospeli v New York na parniku Manhattan, pripovedujejo, da so videli na tisoče nemških vojakov in častnikov v Barceloni, Madridu in drugih španskih mestih. V Španjo so prišli z avtomobili in vlaki.

Henry C. Greene, urednik v Bostonu izhajajočega magazina, je rekel, da je na svojem potovanju po Španiji videl nemške vojake povsod. Vsi so nosili uniforme in orožje. Na tisoče vojakov je v oklopnih avtomobilih dospelo v Bilbao.

Charles Findley, reprezentant filmske firme Pathe v Parizu, je rekel, da je videl več zastav z znakom svastike v Madridu nego v vsej Nemčiji. Gibanje nemškega vojaštva v Španiji je značilno, ker je diktator Franco javno zahteval od Anglije vrnitev Gibraltarja, trdnjave ob vzhodu v Sredozemsko morje.

Parnik Manhattan je pripeljal 799 ameriških beguncov, med temi dvesto, ki niso imeli nobenega denarja, ko so dospeli v New York. Med potniki je bilo 68 otrok in 46 voznikov ambulanc.

Madrid, 20. jul. — V Madridu in drugih mestih so fašisti priredili velike demonstracije, v katerih so kričali, da mora Španija dobiti Gibraltar. Čez 100,000 oseb se je udeležilo demonstracij samo v Madridu. Sledile so, ko je general Franco uradno sankcioniral kampanjo, da mora Španija dobiti Gibraltar, ki je v angleških rokah že od 1704.

Predsednik Latvije odstavljen

Baltiške države proglašijo zvezu z Rusijo

Riga, Latvija, 20. jul. — Predsednik Kari Ulmanis je bil danes vržen iz urada, na njegovo mesto pa je bil postavljen premier August Kirhenstein. Ulmanis je dobil breo na ukaz iz Moskve.

Posebna delegacija je večer odpotovala v Moskvo, kjer bo apelirala na sovjetske voditelje, naj Rusija absorbira Latvijo. Naznanjeno je bilo, da bosta zbornici Litve in Estonije proglašili zvezu s Sovjetsko unijo, kar pomeni, da bodo vse tri baltičke države prišle pod popolno Stalinsvo dominacijo. Vse tri so pri volitvah, ki so se vršile na ukaz iz Moskve, dobile komunistične parlamente.

Po odstranitvi Ulmanisa je latvijski justični minister odredil preiskavo delovanja bivših članov vlade. Ti so bili obdolženi korupcije in da so živeli razkošno na državne stroške.

Angleška bojna ladja se potopila

London, 20. jul. — Mornarični minister je naznanil, da se je križarka Imogen potopila po koliziji z neko drugo ladjo. Ne srečo je zakrivila megla. Trije člani posadke so utonili, 17 pa jih še pogrešajo. Križarka je bila zgrajena l. 1938.

Anglija prepovedala prodajo avtomobilov

London, 20. jul. — Avtoritete so s posebno odredbo, ki je danes stopila v veljavo, prepovedale prodajanje novih avtomobilov civilistom. Pojasnjeno je bilo, da bodo tovarne odslej naprej izdelovale motorna vozila samo za armado.

ANGLIJA PROTI HITLERJEVI MIROVNI PONUDBI

Nemški diktator napačno del premierja Churchilla

MINISTER GOERING POCASČEN

London, 20. jul. — Velika Britanija je odklonila Hitlerjevo mirovno ponudbo in izjavila, da je nemški diktator v svojem prvem govoru pred parlamentom ponavljal le stare fraze in zagotovila v pričakovanju, da bo obdržal vojni plen in ozemlje, ki so ga zasedle njegove armade. Hitler je skušal svrtniti vso krivdo za izbruh vojne na Anglijo in Francijo in obdolžil je premierja Churchilla, da je on odgovoren za nadaljevanje konflikta.

Vlada je sinoči naznanila, da je bil general Edmund Ironside odstavljen kot poveljnik domobranske armade. Njegovo pozicijo je dobil general Alan Brooke, ki se je udeležil vojnih operacij proti Nemcem na francoskih bojiščih in tam dobil potrebne izkušnje. Angleški tiak je pohvalil predsednika Roosevelta in njegov govor, v katerem je izjavil, da sprejme kandidaturu za tretji predsedniški termin. Tiak piše, da je Roosevelt "drugi Lincoln". Zagotovilo, da bo Amerika še nadalje podpirala Veliko Britanijo, je Anglija sprejela z navdušenjem na znanje.

Berlin, 20. jun. — Diktator Hitler je dal Veliki Britaniji "zadnje priliko" za sklenitev miru z Nemčijo v svojem govoru pred parlamentom, zaeno pa je zapretel, da bo nemška oborožena sila uničila britski imperij, če ne bo Anglija sprejela njegove mirovne ponudbe. "Moja vest mi v tem momentu narekuje nov apel na razum angleških voditeljev," je rekel Hitler. "Miru jim ne ponujam kot poraženec, temveč kot zmagovalca. Nobenega varoka ni za nadaljevanje vojne. Ako se bo Churchill odločil za nadaljevanje konflikta, bo angleški imperij uničen."

Parlament je počastil Goeringa, letalskega ministra in Hitlerjevo desno roko, dočim ga je Hitler imenoval za maršala nemškega imperija. Goering je otvoril zasedanje parlamenta in v svojem govoru poudaril prijateljstvo med Nemčijo in Italijo. Zasedanja so se udeležili italijanski zunanji minister Ciano, ki je nekaj ur prej došel v Berlin, italijanski poslanik Dino Alfieri in člani njegovega štaba.

Hitler je v svojem govoru pojasnil, zakaj je sklical zasedanje parlamenta. Dejal je, da hoče informirati nemško ljudstvo o vsem, kar se je zgodilo, izraziti svojo hvaleznost vojakom, ki so demonstrirali svoje junaštvo na bojiščih in apelirati na Veliko Britanijo za sklenitev miru. On je tudi ponovil trditve, da so oni, ki so skovali versajsko pogodbo, storili veliko krivico Nemčiji. Dalje je rekel, da se je monakovski sporazum izjalovil, "ker so židovski kapitalisti in vojni hujskači, katerih roke so oblite s krvjo, skovali zaroto proti Nemčiji, da jo uničijo, kar pa se jim ni posrečilo."

Danska izstopila iz Lige narodov

Berlin, 20. jul. — Poročilo uradne časopisne agencije DNB iz Copenhagena se glasi, da je Danska, katero je zasedla nemška armada, izstopila iz Lige narodov.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT GLASNIK IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE POSOPORNE ZEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravna Zveza (Ivan Čičina) in Chicago \$2.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago in Cleveland \$2.00 na leto, \$1.50 na pol leta; na inozemstvu \$3.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Cleveland \$2.00 per year, foreign countries \$3.00 per year.

Črna optika po dogovoru. Rokopisni dopisi in neobdelani članki se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (trike, poezije, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljalcu le v slučaju, če je priložil potnico.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unedited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned in similar way when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vas, kar ima stik s listom PROSVETA

2857-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v klepetu na primer (July 21, 1940), poleg vsega imamo na naslovo potnico, da vam je s tem delom poteka potnica. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Rooseveltova kandidatura

Nenavadne razmere, nenavadna situacija ima nenavadne učinke. Uverjeni smo, da v normalnih razmerah se bi demokrataška stranka v Združenih državah držala stare tradicije in bi postavila za predsedniškega kandidata koga drugega, saj je v Ameriki dovolj sposobnih mož za ta posej. Ali danes so izredni časi in kot kaže barometer javnega mnenja, imajo Američani v Franklinu D. Rooseveltu več zaupanja kot v koga drugega — tradicija gor ali dol. In tako se je zgodilo — enkrat se je moralo zgoditi — da se demokratije pohodili tradicijo in dali ljudstvu priliko, naj se izreče, če res hoče Roosevelta na čelu republike še štiri leta ali ne.

Zapisali smo že, da odlok večine v demokraciji je lahko bedast, je lahko brutalen, vendar je pravilen, kajti napake so potrebne, da se iz njih večina učí spoznavati resnico in poskusi si najboljše pot.

Predrznost ameriških nacijev

Prosveta je nedavno omenila vest iz Teksasa, kjer je neki nemški protestantski pridigar, ki je ves navdušen za Hitlerja in nacizem, zahteval, da mora nemška "manjšina" v Združenih državah dobiti svoje šole, v katerih bi učil jezik samo nemški in iz katerih bi angleščina izključena. Po zahtevi tega pridigarja morajo biti te šole javne, to je na stroške vseh davkoplačevalcev v prizadetih občinah.

Izmerite, če morete, predrznost tega hitlerjevca. On ne zahteva privatnih šol za Nemce, katerih jim nihče ne zabranjuje s pogojem seveda, da jih sami vzdržujejo, kakor to velja za vse druge narodnosti v Ameriki — ne, on hoče za ameriške Nemce poseben privilegij: obvezne nemške šole na javne stroške!

Ta pastir pa ni osamljen. Nemški "naceti" v Ameriki imajo zdaj organizacijo, ki se imenuje "Nemško-ameriška zveza" in katera ima podružnice v vseh večjih nemških naselbinah in vsaka podružnica ima svojega lokalnega "firarja". Čikaški "firar" je — kakor poroča Chicago Daily News, ki razkrinkava nacistične aktivnosti v tem mestu — neki Ernest A. Eicken. Ta mož je bil zadnji teden glavni govornik na "velikem" — navzočih je bilo okrog 500 oseb a policijo vrnil! — nemškem shodu v Morton Grovu, čikaškem predmestju, kjer je izjavil med drugim tudi tole: "Nemška manjšina v Ameriki, ki predstavlja 25% volilcev, je vsak dan bolj zatirana..."

Izmerite, če morete, predrznost tudi tega Nemca. Kakor tekaški pastir, tako tudi on naziva ameriške Nemce — nemško "manjšino"! Natančno tako je govoril tudi "firar" Heinlein v Čehoslovaški, ko je trobil o "zatiranju nemške manjšine" v Krkonosih. Če so ameriški Nemci narodnostna manjšina, tedaj so tudi ameriški Slovani, katerih je okrog osem milijonov, so Italijani, Škandinavci in cela vrsta drugih, ki so se semkaj priselili, da si jih ni nihče klicati!

In s čim je nemška "manjšina" v Ameriki zatirana? Najbrže s tem, ker devetdeset odstotkov ameriškega ljudstva želi poraz Hitlerju in njegovi diktaturi!

Bilo bi silno smešno, če bi bili normalni časi. Kljub dejstvu, da se 90% ameriških Nemcev (katerih pa ni 25% vseh volilcev!) pokaži na Eickena in ostale "nacete," se ne sme klepetanja teh hitlerjevcev enostavno ignorirati. Kajti oni gobezdajo to, in samo to — kar morajo gobezdati po ukazu iz Berlina. Če so ameriški naciji predrzni preko vseh meja, so zato, ker je dr. Goebbels iz Berlina, Hitlerjev šef propagande, predrzen do skrajnosti.

Ameriška demokracija pa mora poskrbeti, da gobezdanje Goebbelsovih hlapcev v Ameriki ostane le prazno gobezdanje.

Franko plačuje Angliji!

Iz Madrida prihaja vest, da španski fašistični diktator Franko zahteva izročitev Gibraltarja od Anglije.

Franko se ima zahvaliti Angliji, to je bivši Chamberlainovi vladi, za svojo zmago nad špansko republiko. Kajti Chamberlain je s svojim kriminalnim "nevmešanjem" in pri-

Glasovi iz naselbin

Nagle spremembe, razmere, obiski

Auburn, Ill. — Večkrat me opominjajo rojaki, in to še iz drugih držav, zakaj več ne pišem v Prosveti tukašnjih in drugih razmerah. Ko sem pohajal v ljudsko šolo, je nas učitelj Franc Požar opominjal na tole: Kdor veliko govori ali piše, mora veliko lagati ali pa dosti vedeti. Jaz lže sovražim, stvarno ali podučno pisati v današnjih časih je pa težka naloga, ker se sodobne razmere hitro spreminjajo in sučejo, da jih priprosti ljudje komaj zasledujejo.

Zdi se mi, da vse nekam drvi brez cilja. Če danes pišemo ali govorimo še tako stvarno o dnevnih dogodkih, se lahko prav v kratkem zgodi, da ima nas kdo za demagoge ali kaj slinega. Vlačiti na dan stare stvari ali zbadati druge, ali kaj podobnega, pa čitatelji nimajo radi. In to bi moral vedeti vsak dopisnik.

Kar se tiče dela v naši naselbini, je edino le pri WPA. Drugače je pisakovo. Leta 1922 so bili tukaj štirje premozarji in so obratovali s polno paro. V njih je delalo okrog 1500 premozarjev. Od leta 1932 pa ne obratuje noben rov več. Dva so po drili že pred leti, rovi 10 Peabody Coal Co. pa sedaj podirajo. Tako nam ostane še rov Panther Creek št. 1, ki pa je zaprt. Kolikor smo uposleni, smo le v springfieldskih rovih, v tovarnah in trgovinah ter v državnih uradih v glavnem mestu Illinoisu. Pozimi se v rovih še nekaj dela, poleti pa malo ali nič. Tako smo premozarji odvisni od vremena in smo kakor vodna sesalca: če je dosti vetra, imajo živali dosti za piti, če ga ni, so pa žejne. Mi pa: če je mraz, dobro delamo, če ga ni, nisimo pa le žejni, marveč tudi prikrajšani na vaakdanjih potrebščinah.

Mesto Auburn se modernizira. Leta 1934 smo dobili vodo. V parku so postavili velik tank, ki drži 150.000 galonov vode. Pred par leti so nam popravili ceste in ulice. Te so najprvo sgrajdili in izgnali, potem popravili z oljem in nato posuli s peskom. To so parkrat ponovili in danes tako izgleda kakor prava tlakovana cesta. In to je po vseh ulicah. Skozi naše mesto držita tudi cesti 4 in 104.

Sedaj pa je v delu velika in važna naprava — kanalizacija. Z zdravstvenega stališča mesta in okolice je to velikega pomena. Odvajalne cevi so že položene do mesta. Ta projekt, na katerem je delalo in še dela stotine delavcev, je oskrbela zvezna vlada z WPA. Seveda je pri tem delu nizka plača, veliko prenzika za težko delo, vendar pa je ljudem v veliko pomoč, da se nekako prerinejo iz dneva v dan. Vse skupaj znači, da je ta reforma zelo potrebna.

Odkar nas je objela gospa Depresija, se je več naših rojakov izselilo od tukaj s trebuhom za kruhom, o priliki se pa vrnejo na obisk. Ne vem, ali to delajo radi lepote naše pokrajine ali radi užudnosti naših ljudi — najbrže je oboje. Nedavno nas

je obiskal Anton Jeršin z družino iz West Allisa. Ne Anton ne njegova žena se nista nič postarala na pogled v 13 letih, odkar so se izselili od nas. To znači, da mora biti v milwauški okolici dobro podnebje, da se ljudje ne starajo. Jaz obžalujem, ker se nisem tja preselil pred 25 leti — za toliko let se namreč počutim prestar.

Drugi nas je obiskal v družbi svojega sina Joseph Tomažin iz Samsule, Florida. S seboj sta pripeljala trok vodenih bač. Kot kmetovalca sta veliko povedala. Glavni tamkajšnji pridelki so zelenjava, krompir in razno južno sadje, kot pomaranče, limone, citrone, fige itd. Največ pridelujejo v zimskem času. Ko po severnih državah bele muhe padajo, so tamkajšnji pridelki v bujni rasti in cvetju. Pripomnikla sta, da tudi floridskim kmetom ni z rožami postlano, ker se večkrat pripeti, da jim slana uniči, kadar imajo večje pridelke, so pa nizke cene.

Vsi ti naši obiskovalci, Jeršini in Tomažina, so vestni društveniki in oba sta tudi zavedna delavca. Marajkaj smo pokramljali iz naših starih časov, ko smo delali kot premozarji v deželi solčnih rož — Kansasu. Tudi vse naše probleme smo mirno rešili. Če bi bilo po našem, bi ne bilo nobene vojne več pod solnce. Delavcem bi skrajšali delovni čas toliko, da bi uposlili vse brezposelne, obenem pa plače zvišali, da bi zadostovale za primeren življenjski standard. Enako bi po tem principu plačali kmetom za njih pridelke. Piva bi nikdar ne podražili v vročih dneh. Naše žene pa naj bi prenehale s tistim regljanjem, katerega je deležen mož, če pride pozno domov od kart ali v objemu vinskih duhov. Koliko bodo naše želje uslišane, bo pokazala bodočnost.

John Homez, 336.

Vesti iz Bridgeporta

Bridgeport, O. — Dvanajsti zbor JSZ je za nami. Zame je bila zopet ena šola več v delavskem gibanju, v katerem se že udejstvujem 27 let. Sreča sem se s mnogimi sodrugi, somišljeniki in člani SNPJ. Poteka zborovanja ne bom opisaval, ker to spada v Proletarcu, rečem pa, da govornike kot je Etbin Kristan bi poslušal kar naprej. Res žalostno od naroda, ki se šteje še nekaj naprednega, da človeka kot je on ne maramo imeti na stopnji, da bi imel več priložnosti delovati med slovensko delavsko maso.

Moram pripomniti, da so med delavci imeli vzoren red in vse priprave dobro organizirane za časa zбора. Seveda, kaj takega je mogoče le v Clevelandu in drugih večjih naselbinah. Želim, da bi bil bodoči zbor JSZ še večji kakor je bil zadnji.

Malo bolje sem se spoznal tudi s Tončco Simčič, ki je učiteljica slovenske šole v Clevelandu, voditeljica krožka in tajnica društva Naprednih Slovencev SNPJ. Ona je zelo inteligentna žena.

Ker sem moral večkrat med sejami ven iz dvorane, so v ogradju kazali, češ to je tisti Snoy. Mogoče so me videli prvič in je seveda dobro, da me tudi osebno poznajo in ne samo po dopisih v Prosveti in Proletarcu.

Ves čas zбора sta bila navzoča tudi urednik Naprepa Witkovič in njegov generalni zastopnik ter poročevalec Frank Pentavs iz Little Fallsa, N. Y. On je bil tako zatopljen v zborovanje, da je pozabil beležiti potek za svoj list, katerega je vedno imel veliko s seboj. Well, pred leti je z menoj po Little Fallsu hodil, ko sva agitirala za Proletarcu. Seveda, časi se spreminjajo. Drugače je bilo vse povoljno.

Upam, da bomo zdaj šli vsi na delo med našim narodom za cilje, načela in sklepe zбора, katere bomo imeli nalogo vršiti po reorganizaciji JSZ na podlagi predloga Franka Zaitza. Upamo, da bo to pritegnilo v naše vrste vse bivše člane in somišljenike, ker dela je mnogo in polje veliko. Jaz bom po svojih močeh deloval kakor sem do zdaj kjerkoli je prilika anesla. Seveda bi to storil tudi v slučaju, če bi bil sprejet Gardnov načrt. Ampak stari pionirji so apelirali na delegacijo, ako hočemo obdržati to, za kar so oni žrtvovali 30 in več let svojega življenja, da bo Zaitzev načrt to omogočil. Delegacija je pri glasovanju ta apel upoštevala z veliko večino.

Tukaj se sedaj pripravljamo za ohijski dan SNPJ, ki se vrši 28. julija na izletniški farmi, last clevelandskih članov SNPJ. Pri vseh teh mizernih razmerah, v katerih se tukaj nahajamo, bo šla od nas velika grupa na to proslavo. Ko to pišem, je prijavljenih že dovolj oseb za bus, na katerem je prostora za 35 ljudi. V skrbah za vožnjo sta Jos. Snoy ml. in Fred Potnik, člana društva 640. Sliši se, da bo šlo na to proslavo tudi več avtov od tukaj. Bus odpelje od dvorane na Boydsvillu ob 6. zjutraj. Torej bodite točni, da ne bo nepotrebnega čakanja.

Ob zboru JSZ smo skoraj vsi zunanji člani SNPJ obiskali izletniško farmo clevelandskih družtev. Prostor je zelo lep in pripraven za razvedrilo. Seveda bo treba še veliko dela predno bo tako urejen kakor si ga žele clevelandska društva, ampak s požrtvovalnostjo še bo vse počasi doseglo. Vsaka stvar zahteva požrtvovanja in vztrajnosti in uspeh je dosežen. Za te prostore se zanimajo tudi ženske, oziroma članice SNPJ, med katerimi je tudi sestra Antonette Simčič, kakor je razvidno iz Prosvete. Želim vam uspeha, saj gre za dobro stvar, v prid SNPJ.

Pri nas in v okolici so v premozarovih, odkar so jih mehanizirali s modernimi stroji, nesreče stalno na dnevnem redu. Teh je toliko, da je med ljudstvom nastala govoriča, češ, če bo šlo tako naprej, bodo med premozarji v par letih sami mladi pohabljeni, ker starejši ne dobe dela. Dne 9. julija je moderen stroj močno poškodoval Louisa Pirmana, člana našega društva 13 SNPJ. Pretrgal mu je čreva v dveh krajih kot tudi mehur. Nahaja se v kritičnem položaju. Malo prej pa je mladem rojaku Rudolphu Brusu, ki ni pri našem društvu, skoro popolnoma zdrobilo desno nogo pod kolonom. In še več drugih takih slučajev bi lahko navedel.

Imamo tudi več drugih članov, ki so bili v zadnjih par mesecih operirani ali drugače bolni. Na zadnji seji smo sprejeli dva mlada člana v odrasli dolet, in sicer Valentinu in Mary Sherriana. Izgleda, da bomo v kratkem zopet dobili par novih mladih članov. Seveda je treba iti okrog ljudi, da jih seznanis s SNPJ in je sam pa tam še vedno prilika, da se dobe novi člani.

Delavske razmere v teh krajih so še vedno pod ničlo, ker armada brezposelnih je tukaj še vedno velika. Govorice, da jih bo veliko dobilo zaposlitev pri izvajanju oboroževalnega programa vlade, so tukaj večinoma le — govoriče.

Pred par tedni sem bil na nekem shodu, na katerem je govornik rekel, da je bil Joseph Snoy pred kratkem naznanjen avtoritetam našega okraja Belmonta kot komunist. "Jaz tega ne verjamem," je dejal govornik, "ker ga osebno poznam že nad 20 let." Ne bi nič rekel, če bi bila resnica, ampak je obratno. Vendar pa ti delajo sitnosti, za kar so komunisti sami krivi, ker so tudi v teh krajih pod lažnjivimi pretvezami pobirali podpise za nominacijsko peticijo. In sedaj so gonje, ki spravijo v neprilike tudi neprizadete ljudi ali pa ljudi, ki so aktivni v delavskem gibanju. V bližnjem Wheelingu so velike homatije radi fašistične peticije komunistične stranke. Bilo je že več aretacij radi tega, tako da tudi v teh krajih sedaj noče več nihče več podpisati peticije, pa če ga še tako nagovarjaš. Skoda, ker pride do take stvari v teh resnih časih, saj je delavstvo že itak dovolj razcepljeno. In tudi ne vemo, kaj prinese ta vojna furija.

Br. Anton Zajc iz Chicaga, bivši glavni odbornik SSPZ, je v Prosveti opisal vzoake, zakaj ni prišlo do združitve SNPJ in zveze. Že v prvih dveh člankih je pokazal, kdo je kdo. Tisti, ki delujemo za to idejo in se zanimamo, ne bomo preveč razočarani, ker poznamo ptiče po rerju. Toda toliko bolj bodo razočarani oni, ki so napačno sodili in naselili sladkim besedam in zavijanju onih uradnikov in drugih, ki so varali članstvo in slepili delegacijo. Ampak bo prišel čas njih obračuna, ko bo članstvo do dobrega dogajala, kdo je kdo.

Joseph Snoy, 13.

Malo za kratak čas

Oglesby, Ill. — Krasno poletje imamo, posebno lepe so jutranje ure. Sedaj ima vsako priliko, ki se zanima za bujno naravo, da se sprehodi po travi med cvetjem in grmovjem in varkava sveži zrak in dih cvetlic. Tako sem si tudi jaz pozelela divjih rožic in kremen čez polje proti mlekarju. Solnce izhaja, rosa se blišči v pestrih barvah, ptički žvrgole in vse je posuto s cvetočimi rožicami, vse prav kakor zelena rožnata preproga.

Zagledam cvetoč bezgov grm in se spomnim učitelja, ki nas je učil: Če pojdeš mimo bezgovega grma, odkri se mu." Je res zelo dobro zdravilo, cvetje kakor tudi jagode. Pristopim h grmu in trgam cvetje, kar naenkrat pa pride za menoj v svo hitro neki kavalir, oblečen v črno-rmno žametno obleko in me po starokrajsko pozdravi: "Poljubljam vam roko." In poljubil mi je roko. Oh to je bil poljubček! Sprva sem mislila, da je bila čebela ali osa, potem, ko mi je začela roka otekati, sem videla, da je bil gospod Sršen. Naj ti bo, sem si mislila. Pritisnila sem hišni ključ in mrže prati na roko in bilo je okey. Potem je še nekaj po svoji šprahi brenčal kot bi hotel reči: "Now, go home and stay home!"

Natrgala sem bezgovega cvetja in mnogo lepih poljskih cvetic, s katerimi sem okinčala svoj dom: Zvečer po storjenem delu radi sedimo zunaj in kramljamo vsak po svoje. Obujamo spomine nekdanjih srečnih dni, se bahamo in lažemo, kateri ima lepo solato itd. Res vse lepo raste, ali treba je zalivati. Moja solata ima že glave in tudi zelje jih že dela — mislim, da sem samo jaz tista, ki hodim včasih brez glave okrog.

Tako so tudi lepi večeri posebno sedaj, ko letajo naokrog tiste male muhe, ki imajo lučke pod repom — rečemo jim kresnice, po štajersko šentjanjeve. Te muhe so lepe in lepo se svetijo v mraku. Za spomin sem do-

Kako se razburjajo v starem kraju

Mariborski Večernik od 8. junija t. l. piše: Odkar je zadevo del Evrope obzlojavljeno vredno medsebojno klanje, je pač verjetno, da ne živimo več tako mirno in brezskrbno, kakor smo doslej, saj to tudi življenjske prilike mnogo težje in slabše. Ni pa nikjer zapisano, da bi morali zaradi tega izgubljati glavo, po nepotrebnem samo na podlagi bujne domišljije razburjati živce. Toda človek je pa takšen, da takoj vsako stvar raztegne in splošči. Ko se je pred leti čitalo, da je v nekdaj dobila deklica lepro ali gobavost zaradi uživanja južnega sadja, so takoj pričeli pri vsi temeljito umivati južne sadeže ali pa sploh niso uživali, kajti bili so trdno uverjeni, da morajo sicer vsi oboleti na gobavosti, kajti ker je pač neke obolela ena deklica. Poprva pa ni nihče niti mislil na to bolezen, ali pa sploh ni poznal. In končno se je izkazalo, da vzrok obolenosti sploh ni bil resničen. Ravno tako je z našim ljudstvom; ker divlja vojna nekje, je torej njim samo po sebi umljivo, mora nastati tudi pri nas, pa četudi bi jo bil treba iz trte izviti — kakor da bi si jo želeli.

Ker je torej bujna domišljija itak že dovolj razvita imajo razni podpihovanci in hujskači lahek posel, njih edini cilj pa je v tem, da uvajajo v zmedenosti drugih. Moški še itak nasledajo tako tem "muholovkam", pač pa ženske. No, saj se ni čuditi, je pač znana stvar, da so mnogo bolj lahkoverne. Slišijo neko čudo, ki jo je spobel kak zlobnež, jo v svoji razburjeni domišljiji malo povečajo, posledica pa ta, da kupujejo jermenje, koce, nahrbtniki in silčno, spravljajo perilo, sukanec in siva ke, samo, da bodo lažje bežale, kadar bo potrebno. Če jih pa vprašaš, zakaj bi bežale kam bi bežale, pa ne vedo povedati ničesar.

Cemu taka neumna nasedanja in pripravljanja. Pusti cule pri miru in raje skrbi, da bo tvoje stanovanje vedno v brezhibnem stanju, potem boš v slučaju, da bi ti res treba kam bežati, že vse pravočasno našla. Takšne priprave pa te samo begajo, da sama ne vprav zakaj. Živi pametno in raje razmišljaj o tem, kako bi v slučaju potrebe domovini pomagala, ne pa bežala. Če bi domovina morala računati samo s takimi ljudmi, ki bi bežali potem bi res slabo izhajala. Pogum in vera mir naj napolnjujeta tvoje misli.

Marina Raskova, rekorderka Rusije

Naboljša ruska letalka Marina Raskova tretja Stalinova žena, po najnovjših poročilih ne bo smela več leteti. Tako je odločil spodar Kremlija, in sicer zato, ker so Finci stretili enega izmed bombnikov zenske eskadrilje, ki jo je vodila Marina Raskova.

Marina Raskova je ženska črnih oči, stara 28 let. Zadnji čas jo vidijo ob Stalinovi strani, kadar se pojavi v javnosti. Marina je najslavnejša ruska letalka. Od kar ne leta več Marine tudi ne vidijo več v letalski uniformi. Najbolj se je proslavila v rekordnim poletom od Moskve do Vladivostoka. V spremstvu tovarišice Pavline Osipenkove je preletela razdaljo 6000 kilometrov v rekordnem času in potoljka dotedanja ženski rekord v letenju na daljavo, k iso ga dotlej branile Francozinje.

Takrat je Marina Raskova prvič zbudila Stalinovo pozornost. Stalin jo je spoznal na svečani pojedini, prirejeni rekorderkam na čast v Kremlju. Očitno ga je takoj očarala.

Pa ne morebiti s svojo lepoto. Postave precej majhne, lasje ima pa kostanjeve. Njih čisto gladko počesane in na tilniku pripnjenje oči so pa vranječrne. Stalin ni nikoli prvi mož, že poprej je bila poročena.

Stalin se je z njo poročil 1. julija preteklega leta. Sedanji predsednik in zunanji ministru ruske vlade Molotov in njegova žena sta pristosovalna njuni poroki in se udeležila tudi razkošne svatbe.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 22. julija 1920)

Domače vesti. V Solarju, Colo., se je v delu in jami težko ponesrečil Fr. Blatnik, član SNPJ.

Delavske vesti. V Petrolejskem okrožju Mehiki je zastavkalo 30.000 delavcev.

Iz inozemstva. Italijanske in srbske stranke se spopadajo ob šentpeterski železnici v Istri.

Sovjetska Rusija. Sovjetska vlada je ponudila Poljakom mir, če se hočejo pogajati o rektno.

(Dalje iz prve kolone.)

tiskom na Francijo in druge pomogel Franko da je lahko zlomil odpor španske demokracije (Stalinovi slugi na strani te demokracije go ali dol) in uspel s svojim zločinskim načrtom ob sodelovanju Hitlerja in Mussolinija. In zdaj Franko plačuje Chamberlainu prijateljsko uslugo! Če bi fašistično plačilo naša v hrbet veljalo le Chamberlainu, naj bilo! — Ampak Chamberlain se ni Anglija, ampak angleško delavstvo, ki ni dalo Chamberlainu mandata za pomoč Franku, mora zdaj nositi posledice tega plačila...

Jack Michael govori na konvenciji Ameriškega mladinskega kongresa v Lake Geneva, Wis. Delegatje so se izrekli za kooperacijo z Delavsko neustrankarsko ligo in proti obvezni vojaški službi.

Novice starega kraja

Novice

Novice
 Okrog 23. ure ponoči pa so se temni oblaki ponovno zgrnili nad gorenjsko ravnino. Med silnim treskanjem se je vilo kakor iz škafo in neurje je ponovno besnelo dobro uro, nato pa se je polagoma prefraknilo proti Radovljici in Jesenicam.

Pričakovali smo, da se bo preko noči zloilo in nato zjasnilo, toda oblaki so ostali in tako je še nadalje deževalo v presledkih ves današnji dan.

Yčerajšnje nevihte so prizadejale največjo škodo žitnim poljem, ki so vsa povaljana. Prav tako je poležana tudi vsa trava na travnikih in bo pač treba s košnjo počakati, da sonce ponovno dvigne travo in jo osuši. Zaradi pozne pomladi trava letos še ni dosegla one rasti, kakor bi jo morala. Vse kaže, da bo za seno letos slabša letina, ker je mnoge travnike poplavila voda in je nanesla prst in mulvico. Zdjaj je pač res že skrajni čas, da dobimo ugodnejše vreme.

Preiskava proti ponarejalcem se zaključuje

Litija, 30. maja. — Oba Zagorjani, ki sta bila aretirana od zagorskih orožnikov v zvezi z odkritjem ponarejalnice petstotakov in potem privedena v zaporo tukajšnjega okrajnega sodišča, sta še vedno pri nas. Prvotno so nekateri domnevali, da jih bodo po zaključeni preiskavi spustili domov, kar pa se ne bo zgodilo. Zdjaj hite pri nas na sodišču še s poslednjimi poizvedbami, nato pa bosta Košir in Štepiharjeva oddana v mariborske sodne zapore, kamor pridejo še ostali krivci, predvsem glavni krivec Majcen. Tone Grašič, ki je bil Majcenova desna roka, je trenutno še na svobodi in je za njim razpisana tirailica. Varnostni organi so prepričani, da bo tudi sam Grašič že v kratkem času za zapahi.

Zanimivo je, da so na litjskem sejmu, prejšnji mesec našli ponarejen petstotak. Bil je tako dobro ponarejen, da ga natakarnica v neki tukajšnji gostilni ni prepoznala. Gladko ga je sprejela in shranila v ročno blagajno. Naslednji dan je urejala z gospodarjem račune in mu je oddala ta petstotak. Tudi sam gospodar ni nič zasumil, da bi bil bankovec ponarejen, saj takrat še niso krožili po naši dolini sumljivi bankovci in tudi menda še ni nihče sumil, da je obstajala v Zagorju ponarejalnica. Čez dan ali dva po sejmu pa je imel litjski gostilničar neka plačila na tukajšnji pošti. Službojuča uradnica je vestno pregledala prinesene bankovce in se ji je eden izmed petstotakov zdel sumljiv. U-

radnica ga je zadržala in se je res ugotovila, da je ponarejen. Oblastva so postala pozorna in uvedena je bila preiskava, da bi se dognalo, kdo je prinesel krivi petstotak v Litijo. Prizadevanje, da bi odkrili razpečevalca, pa je bilo zaman. Na litjskih sejmih se zberejo ljudje od blizu in daleč. Ze takrat je nastal sum, da je bil ponarejeni bankovec iz delavnice Franceta Majcena in Toneta Grašiča. Zdjaj ob odkritju zagorske delavnice krivega denarja je bil sum naših orožnikov potrjen.

Pri nas hājdeni krivi petstotak ima serijo 732. Isto številko imajo tudi ostali bankovci, ki so jih našli zakopane na Štepiharjevem vrtu. Treba je priznati, da so zagorski bankovci zelo dobro ponarejeni. 190 kosov, kolikor so jih našli ob aretaciji, ni dokončno izdelano. Na nekaterih manjka podpis guvernerja in člana uprave Narodne banke, na drugih pa niso izčrtane serijske številke.

Tudi, vodni tisk manjka na nekaterih, na drugih pa je zelo spretno izdelan. Na več bankovcih je pomankljn vodni tisk bolj na desno kakor na pravih petstotakih. Razen tega je kraljeva silhueta na nekaterih petstotakih nekoliko skvarjena. Ponarejenega bankovca ne dobiš menda nikoli lepo zglajenega, temveč je tako zmečkan, da napravljaja vtisk, kakor bi bil šel že skozi mnoge roke.

V Litiji se je zglasila Koširjeva žena, ki jo je vest, da je zašel njen mož na stranke življenjsko pot, pretresla do zloma živcev. Prav tako je skršen Koširjev oče, ugleden kmet v šentviški občini.

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje s 2 strani.)

bila tudi porcelanastega petelinčka, ki ima muziko pod repom, ako zapihata. Ampak ti komarji pa nimajo nobene manire! Zleze kamor sam hoče in piči kjer hoče. Ko se nasrka sladke (?) krvi, se malo odpočije in spet pride. Pač — bruta bestia! bi rekel Italijan. Zato sem nočoj kar v moji sobi, kjer sem varna pred njimi, in pišem. Tako pozabim na tuge in gorje.

Kaj si čitatelji mislijo o meni in mojih dopisih, ne vem; najbrže to, da sem malo priamuknjena. Ampak ne morem si pomagati. Nismo vsi enaki ne po velikosti niti po razpoloženju ali obnašanju. O družtvih in njih priredbah ne bom pisala; to imajo moški v rokah, ženske pa ženske stvari. Rečem pa, kadar imamo kaj v Oglesbyju, takrat se postavimo. Skupno delamo in skupno plešemo in skupno se pokavšamo, samo da je več "fana."

Tukaj nismo samo Slovenci, marveč smo tudi Gorenjci, Dolenci, Štajerci, Kranjci, Primorci in Jugoslovani — ne Jugoslav ali Slavonije, marveč Jugoslovenian... Smo tudi izborni jezikoslovci. Na primer: "sem tokala", "sem vokala tam pri fenci", "sem šla gledat za žab", "okna so klin", "moj mož je orajt", "ajdonker kam hodi", "smo vačali kice", "ko sem plejal, je bila big pared", "mi smo tudi marčali" itd. To je ameriška slovenščina. Pač žalibog, da nekateri ljudje ta lepi slovenski jezik čisto popočajo in tako tudi pred otroki govore. In otroci niso krivi, če ne znajo drugače "slovensčine". In kako otroci govore, če veste. Na primer, "ali smem nočoj dekle domov prinesati?" "Mogoče je danes domov prinesel?" itd. Treba jim je raztolmačiti pravilen pomen besed, ampak pustimo to.

Obiskala me je mrs. Agnes Gorišek iz La Salla. Prinesla mi je pozdrave od Toneta Valentiničiča, od Zidanška in od drugih. Vsem lepa hvala, tudi vam nepoznamim. Slabo spricvala o tvoji farmi, Tone! — Tone ni imel jaje, imel je le drobno korenje, češnje pa so imele mlade črvčke v sebi. Tako mi je povedala prijateljica Agnes Gorišek. Pa še kaj prihodnjic. Torej klanjam se!

Theresa Dušak.

Poročilo zastopnika
 Sharon, Pa. — V zadnjem mojem dopisu sem pomotoma poročal, da se vrši velika slavnost 10-letnice tukajšnjega Slovenskega doma. Glasiti bi se moralo, da se ta slavnost vrši v Coverdale blizu Libraryja. Na to slavnost so povabili Francka Barbiča iz Clevelanda, da jim bo igral vesele komade. Ta pri-

Izgnani nemški diplomat dobil novo službo

Mexico City, 20. jul. — Notranji minister je naznanil, da bo Arthur Dietrich, član nemškega poslanstva, ki ga je mehiška vlada izgnala zaradi širjenja nacističke propagande, kmalu odpotoval na Japonsko. Poročano je bilo, da bo dobil pozicijo v nemškem poslanstvu v Tokiju.

California Welcomes World

Backed by the great seal of the State, pretty Marian Dennison, Sacramento's capitol city candidate for the title of "Miss Streamline" at the Golden Gate International Exposition for 1940, typifies the statewide welcome that California will extend to visitors from all over the world when the gates swing open on May 25. The extensive California and county exhibits, presented by the California Commission, form a highly colorful and important part of the vast Treasure Island wonderland.

Anglija—diktatura?

Odson Sorli

"V dveh in pol ure je navaden list papirja razveljavil 1000-letno ustavo!" je pisal del listov dne 23. maja 1940, ko je bil v Londonu izglasovan vladni zakon o izrednih pooblastilih. "Socialna revolucija v Angliji!", je bilo čitati drugod.

Ljudje so povsod strmeli in se šušili. Ali je ona tradicionalna, konservativna Anglija čez noč zapustila načela gospodarskega liberalizma, čigar klasična dežela je in ki tam kljub imperialnem protekcionizmu Ottawске konferenče, vendarle še v glavnem velja? Ali se je socialna struktura Anglije hipoma približala oni Sovjetske Unije? Ali je torej v Angliji zavladala gospodarska in socialna diktatura?

Vse to in take izjave so po Gastonu Jeze-u, naivne, otročje, absurde. Kažejo, tako pravi ta znameniti vseučiliški profesor ustavnega in upravnega prava pariške Sorbonne, na popolno nepoznavanje angleških ustavnih in upravnih pravil.

Predvsem, kaj pa je diktatura? Diktatura, pravi Jeze, v "Ere-Nouvelle," je en sam človek, ki ima v svoji roki vao oblast v državi, zakonodavno, sodno in izvršilno in ki sam brezprizivno sodi celo svojim ministrom, eventualno kar s pištolo v roki na lcu mesta.

Kako pa je v Angliji po uveljavljenju zakona o izrednih pooblastilih iz dne 22. maja 1940? S tem, da je bil ta zakonik predlog (bill, ki ga je predložil laborist major Attlee) v obeh domih, tako v spodnji, kakor v zgornji zbornici, v vsej hitri sprejeti v vseh treh čitavjih in je takoj začel dobti tudi kraljevo sankcijo (s čimer je zakonik predlog, bilj, postal zakon, act, in sicer kot Act Attlee), niso bila izredna pooblastila podeljena enemu človeku, v tem primeru kralju, marveč — kroni. Po starodavnih določilih ustave (Anglija sploh nima pisane ustave, angleška ustava ni namreč nič drugega, kakor kup običajnih političnih pravil, ki so deloma napisana, deloma pa sploh nenapisana, t. j. ustno izročilo) namreč kralj postopa po posvetu in soglasni odločitvi ministrov kabineta v takzv. Privy Councilu (ali kronskem svetu, bi rekli po naše). Ti ministri pa so odgovorni za svoje sklepanje zopet s svoje strani parlamentu. Izredna pooblastila, ki sta jih parlament in zgornja zbornica po kraljevem podpisu podelila kroni, kontrolira po prav kar opisani poti torej zopet taisti parlament. In ta jih lahko na enak način po takemskem predlogu, ki ga odobri oboja doma in podpisuje kralj, kroni zopet vsak-čas odzame, čim bi tak zakonik predlog pač dobil v parlamentu veljavo. Zaenkrat je doba teh izrednih pooblastil omejena na dve leti. Med to dobo se bo torej parlament (in zgornja zbornica) omejeval zgolj na to, da izvršuje nad izvrševanjem teh

izrednih pooblastil po kroni svojo parlamentarno kontrolo. In če bo potrebu, bo parlament tudi vsak čas dvignil svoj glas, da je treba podvzete ukrepe, ki jih ne odobrava, razveljaviti ali spremeniti. Vsak član parlamenta bo torej lahko bdel nad tem, da krona (kralj v soglasju s kronskim svetom, sestavljenim iz parlamentu odgovornih ministrov) svoja neomejena izredna pooblastila res smotro uporabljaja v prid državne obrambe. Da pa ne bo noben član parlamenta te po ustavi zajamčene pravice zlorabil, je porok čut visoko razvite državljanske zavesti in odgovornosti vsakega Angleža. Če bi se pa le kdo našel, ki bi hotel delo državne obrambe z vlaganjem neumnostnih zakonskih predlogov zavirati, skrbi za onemogočenje take saboteže predvsem tudi večina v parlamentu, ki bi tak predlog že z glasovanjem zavrnila, dalje policijski predpisi, določila kazenskega zakona in poostrena kazenska določila v zaščito države, ki so vsebovana ravno v omenjenih izrednih pooblastilih kroni.

Toliko o formalni strani. Ni ti sledu torej v Angliji o kakik diktaturi na škodo samega bistva parlamentarizma ali demokracije.

Kar se tiče meritorne strani, da bi bila s tem zakonom v Angliji uvedena gospodarska ali socialna diktatura, pa naslednje:

Še pred francosko revolucijo 1789 je Anglija vsakemu svojemu državljanu leta 1688 z Magno Charto Libertatum (Veliko listino svobodščin) zajamčila med drugim: svobodo poedince, svobodo zasebne lastnine, svobodo odločitve glede denarja in nehanja vsakega poedince z omejitvami, ki jih odreja parlament. Z zakonom z dne 22. maja 1940 so bile vse te svobodščine praktično ukinjene in odločanje o njih preneseno na krono. Krona, v soglasju z ministri, ki so odgovorni parlamentu, razpolaga za dve polni leti o zasebni lastnini vsakega poedince, starega ali mladega, moškega ali ženskega, revnega ali bogatega; dalje za delovno silo vsakega poedince brez razlike, z njegovo fizično sposobnostjo. V tem smislu, v tem najglobljem poseganju v osebno sfero vsakogar (doslej je bil Angležu njegov dom branik vseh mogočih individualnih svobodščin po načelu: my home, my castle, ali moj dom, moja trdnjava oz. grad) je videti res revolucionarnost tega zgodovinskega zakona. Revolucionarnost v tem relativnem smislu seveda. Toda Anglež, ki je znal do vika razviti sfero svoje individualnosti, jo giadko žrtvuje, kadar je domovina v nevarnosti. In to sam od sebe, po svojem poslanstvu, ki ga zastopa v parlamentu in nikakor ne po kakršnem koli ukazu od zgoraj. A vsa ta izredna pooblastila krona, ki so omejena le na dve leti, more parlament vsak čas razveljaviti in jih kroni zopet v pičli uri odvzeti. To je pač mogoče le, ker vlada v Angliji parlamentarni sistem, sistem demokracije, dočim bi to v diktaturi ne bilo mogoče, ampak bi tam take omejitve trajale neomejeno, večno, dokler bi se to diktatorju zdelo.

Zato je iluzorno govoriti, da vlada v Angliji socialna ali gospodarska diktatura.

Pravilno je te dni napisal "Sokolski glasnik", ko je rekel: "To ni uvedba diktature. Nasprotno, to je očičenje angleškega parlamentarizma od onega, kar je vse resnično svoboda ljubeče ljudi (mišljen je tu brezdomno povprečni demokratično čuteči Američan) od tega parlamentarizma odvračalo, od tega kar mi je bilo na njem še odvratilnega, nesimpatičnega. To je resnična pot v demokracijo."

Kajti osnovno načelo je, da vzemi, v času preteče narodne nevarnosti, pa še posebej, breme državne obrambe nase vsak državljan enako, brez razlike na premoženje, stan ali poreklo.

Zakon z dne 22. maja 1940 pa je povrh vsega še dokaz temu, da v sili zamore tudi demokracija totalitarno mobilizirati vse sile naroda v cilju obrambe.

Po mariborskem Večerniku,

Temeljne delavske pravice.

V senci albanskih planin

Prigode slovenskega vojaka v Makedoniji

Spisal Ivan Jontes

"Tudi mene ne," je soglašal Lipe, "le križ je, da se ne moreš geniti od tod. Na luno je predač..."

Janez se je zasmejal. "Nu, tja gori nam pa še ni treba siliti, tako tesen pa svet še ni postal! Mene vleče v Ameriko."

"V Ameriko? Kaj je tam bolje in svet pametnejši?" se je čudil Lipe.

"Da, v Južno Ameriko pojdem," je potrdil Janez "in Danica z menoj... Ali je tam ljudstvo pametnejše kot tu? Vsekakor ne more biti bolj neumno... Čital sem o Ameriki in nekoč sem srečal v Celovcu rojaka iz Amerike, ki mi je marsikaj povedal o Novem svetu, tako, da se mi zdi, da je na njihovem kontinentu več izgledov za mirno sožitje in lepšo bodočnost kot pri nas, v tej evropski bližini... Tam se srečavajo in mešajo ljudje vseh mogočih narodnosti in pri tem spoznavajo, da so podobni drug drugemu, da so vsi ljudje po enem kopitu in da ni nobenega poštenega vzroka, da bi se morali sovražiti in si streči po življenju... Ali ni to že silen napredek? In je to že Evropa od tega srečnega stanja? Ej, tovariš, moja usoda se ne bo pisala v Evropi!"

"Lahko tebi!" je resno pripomnil Lipe. "Sam si, brez doma in staršev, sester in bratov, tako, da te nič ne prilepa k domovini. Ali z menoj je drugače: doma imam očeta in mater, dve sestri in mlajšega brata, predvsem pa domačijo, rodno grudo, iz katere je pognal naš rod že nešteto generacij... To so vezi, ki se ne dajo z lahkoto potrgati. Ti le pojdi v Ameriko; jaz pa se bom vrnil domov in če je Evropi usojeno, da jo vzame hudič — nu, potem se pač razume, da zaradi mene ne bo delal izjeme... Zdad pa zini kakšno šaljivo, Janez, če nočeš, da bi se popolnoma skisala."

Drugo dopoldne so na desnem krilu bataljona trlele predstraže ob "sovražnika," ki se je po kratkem boju umaknil proti svoji glavni armadi, ki se je bila utrdila na hribu ob vходу v sotesko Črna Drima. Zdad se je bataljon brž razvil v bojno vrsto ter stopil v napad. Janezova stotinja, ki je bila na desnem krilu, se je razvila na levo in napadla "sovražnika" v bok. Kmalu nato so se oglasile puške in strojnice tudi v središču bojne črte in na levem krilu, ki je napredovalo po cesti ob Črnem Drimu. Za hrbtom Janezove stotnije se je ustavila goraka baterija in kmalu nato začela pošiljati "sovražniku" nad glavo bele oblačke slepih žrnepal.

"Imeniten cirkus, ne res, Lipe?" se je smejal Janez ter hitel uničevati svoje slepe naboje. "Kakor pri nas doma ob žeganju ali na Telovo..."

K majorju je pridrvel kurir od polkovnika in minuto posneje se je bataljon spustil po obronkih hribovja v ravnino in nasprotniku za hrbet.

"V pasti kot miška!" je ugotovil Janez, ko se je stotinja blizu ohridske ceste razvila v napad.

V tem so zadonele trobente, najprej na hribu, potem pa na vseh koncih in krajih: napad je bil ustavljen, ker se je "sovražnik" podal, videti, da je v pasti.

Opoldne so imeli prvo toplo kosilo, odkar so zapustili Debar.

Spet so zatrebile trobente in vojaštvo je bilo spet na poti. Po dnevem maršu pa so se ustavili. Vojaki so kmalu izvedeli, zakaj: cesta je bila na več krajih v slabem stanju in treba jo je bilo popraviti. In kdo bi jo lažje popravil kot fantje iz Debra? Časa jim ni manjkalo, domov se jim ni mudilo (so menili

poveljniki). Fantje so sicer godrnjali, toda pomagalo jim to ni nič.

"To imamo za zahvalo, ker smo se dobro postavili!" so nekateri zabavljali na glas. "Najprej se ženemo po tih hribih kot norci, da se zdaj naši oficirji bahajo z zmago, zdaj pa še cesto popravljaj..."

Z delom na cesti so se toliko zamudili, da so se vrnili v Debar šele naslednji dan ponoči.

Drugo jutro je pa Janez izvedel, da je bil izgubil svojega stotnika. Mož je dobil tako hud napad, da so ga morali vtakniti v prisilni jopič in zvezanega odpeljati v bolnišnico v Skoplju. Janeza je nepričakovano novica bolj užalostila kot presenetila, zlasti ko je videl silni nered, ki ga je bil povzročil umobolni oficir v svoji sobi, kjer je bilo vse razbito in razmetano, knjige raztrgane na kosce, pohištvo polomljeno, obleka v capah, zlomljena sablja zabita v tla in celo mrtvaška lobanja v koščkih na tleh.

"Prekletó ga je moralo prijeti!" je vzkliknil Janez ob pogledu na to razdejano, vesel, da ga ni bilo pri njem, ko je pobesnel. "Am-pak škoda ga je pa, dober človek je bil in dober oficir vojakom..."

Zvečer je zaupal Lipetu zgodbo o napadu, kateremu je bil priča, potem ga pa vprašal: "Misliš, Lipe, da je bilo kaj rešnice v Jurjevi zgodbi?"

Lipe je zmignil s rameni. "Kdo ve? Morda je bila docela rešnica, morda le napol, možno je pa tudi, da je bila čisto iz trte izvita... Blazni ljudje imajo čudovito domišljijo."

"To pa še dolgo vem..." se je nehote nasmehnil Janez, ki se je spomnil svojega srečanja s "cesarjem" v studenčki umobolnici.

IX. Straža pri špiljskem mostu

Makedonija ima poleg drugih tudi to slabo stran, da leži v malarinem pasu. Debar valed svoje višje lege ni bil toliko prizadet kot kraji v močvirnatih nižavah, vzlic temu pa je zavratna bolezen napadla toliko vojakov, da kmalu ni bilo dovolj prostora za vse bolnike v zasilni bolnišnici, nameščeni v večji privatni hiši, ki je bila nekoč najbrž rezidenca kakega odličnejšega domačina. Mnogih vojakov se je lotila tudi huda gripa, ki je marsikateremu presgodaj upihnila življenje. Obe bolezni sta tako pridno pobirali naše fante, da v poletnih mesecih skoro ni minul dan, da ne bi katerega pokopali.

Vojaško pokopališče se je nahajalo dober streljaj od taborišča Janezove stotnije, ki je bila tako, hočeš nočeš, priča žalostnim sprevedom iz bolnišnice mrtvašnice preko ožgane ravnine pod mestom na rdečo ilovnato mrtvaško njivo. Ob takih prilikah se je vsakdo nemo vzravnil v kačnjih pozdrav umrlemu tovarišu ter ob zateglih zvokih trobente s tesnobo v duši ugibal, ali ne bo morda tudi on našel poslednjega bivališča na rdeči mrtvaški njivi. Bili so to žalostni dnevi in Janez, ki je tiste dni nenavadno pridno "odganjal bolezen" z debarako črnino, je bil prav vesel, ko je bil z desetimi drugimi fanti pod Lipetovim poveljstvom poslan na stražo pri špiljskem mostu.

Špiljski most, ki se pne preko Črnega Drima na mestu, kjer deroča reka zavije v tesno skalno sotesko, po kateri ima tudi svoje ime (špilja: soteska ali votlina), je izredne važnosti za debarako garnizijo, kajti cesta, kateri služi, je edina prometna šila primerna za avtomobilski promet, ki veže mesto z zunanjim svetom. Zato in pa, ker se v bližini mosta nahaja albanska meja, je bil most vedno močno zastražen.

(Dalje prihodnjik)

Mati in sin

V kuhinji sedi ob visoko priviti svetilki mati. Globoko se sklanja nad sinovo modro delovno obleko in šiva vanjo zaplato.

Delo ji gre le počasi od rok, kajti njeni prsti so postali od dolgoletnega trdega dela nekam neokretni in neobčutljivi. Tudi njene oči ne zmorejo več tega, kar so zmogle včasih. Prehitro se utrudijo in od časa do časa mora sneti naočnike, za trenutek pripreti oči, da nato zopet lahko nadaljuje z delom.

V kuhinji je tišina. Le od časa do časa se zasliši z ulice glasen smeh, vzklik, nato pa je zopet vse tiho. Ne, pravkar se zasliši iz sobe poleg kuhinje kačljanje. Tam spi njen sin Ivan. Zadnje dneve pokačljuje in nekam zbit in utrujen prihaja z dela. Prej je včasih njo, mater, po vse večere zabaval. Pravil ji je o delu v tovarni, o tovarniških, o plesu, čital ji je knjige. Prijetno in naglo so minevali večeri z njim. Prav zdaj zopet kačlja. Le kaj neki je z njim? Mati preneha z delom, prisluhne in ko se sinov kačelj zopet poleže, se njen zaskrbljeni obraz znova skloni nad delo.

Tih je večer in materina misel se počasi umakne v preteklost,

v tiste dneve, ko je živel še njen mož. Lepo je bilo takrat, dokler ga ni stisnil stroj v tovarni, kjer dela zdaj tudi njen Ivan. Če bi nekoč tudi njega... oh, ne, ne! Petnajst let se je mučila čisto sama s pospravljanjem sob in pisarn v mestu, da je preživljala nekako sebe in sina. Od jutra do večera je delala. Šele zadnje leto, odkar je tudi sin pri kruhu, ji je nekoliko boljše. Zdad pospravlja samo še pisarne. Ni ji treba več begati po svetilih, lepo opremljenih sobah, kjer sitna gospodinja išče za tako prezrte drobce prahu. O, zdaj je toliko lepše, da včasih zasanja, da bi si s sinom prihranila nekaj denarja in se za praznike odpeljala za nekaj dni domov, v bajto sredi travnikov, kjer živi njen brat s kopic otrok. Nekega dne bi se odpravila, da jim pokaže svojega sina edincea:

"Vidite, to je moj sin! Kaj ni pravi korenjak?"

Materine ustnice se nasmihajo ob predstavi, kako bratovi otroci ogledujejo svojega velikega bratranca.

"Mati!"

Mati ne sliši, da jo kliče sin. Se vedno je v mislih v koči sredi travnikov.

"Ali ga vidite..."

"Mati!"

Prestrašeno dvigne mati gla-

vo, ki ji je bila v dremavici zlezala na prsa.

"Kaj me ti kličeš, Ivan? Kaj bi rad?"

"Pridite sem, mati, in luč pri nesite!"

Mati prinese luč, jo postavi v sobi na mizo in gre k sinovi postelji. Še napol v dremavici se skloni k njemu, kakor v dneh, ko bo morda moral zopet delati za dva. Toda trenutno to ni važno, važen je zdravnik.

"Gospod doktor?" prosi, ko pride na vrsto, "pridite takoj k mojemu sinu, ki bruha kri!"

"Imate listek?"

"Nimam, niso..."

"Stokrat sam že rekel, naj ne prihajajo ljudje k meni brez listkov, pa je kakor..."

Sredi govora pogleda zdravnik mater v obraz. Nekaj je v tem obrazu, kar mu ne da, da bi govoril dalje. Za trenutek postane, skoči nato k vratom in pogleda v čakalnico.

"Pravi! Se te odpravim, potem pa pridem!" in ne da bi poslušal materino zahvalo, jo naglo potisne skozi vrata in pokliče naslednjega, ki čaka nanj, da bi mu pomagal.

"Suho, sončno stanovanje, svež zrak, dobra hrana," ponavlja zdravnik kadar koli se oglasi pri Ivanu, čeprav se sam zaveda nesmiselnosti svojih besed. Toda nekaj mora reči, če zaradi tolažbe, čeprav sveni bedasto,

"Po zdravniku pojdem!"

Toda sin ji ugovarja, češ da mu ni nič, da bi zdravnik, če bi prišel na dom, zahteval trikrat

Hollywood Star at S. F. Fair

Susanna Foster, 15-year-old Paramount singing starlet, will be the central figure in "Golden Days of '40," opening production of the 1940 Golden Gate International Exposition. Miss Foster is spending much time on Treasure Island, rehearsing her role for the feature-movie revue.

več, ne, res mu ni prav nič in se smehljiva materi...

Mati vso noč ne spi. Sin še vedno kačlja in od časa do časa bruha kri. Kri! Počas bruha iz sebe življenje njen edinec. Kako naj spi?

Noč je dolga, daljša od osmih ur in jutra ni od nikoder. Toda ko napoči, se mati napoti v tovarno po bolniški listek. Tu znova čaka, da pridejo uradniki v pisarno, čaka, da pride na vrsto, čaka... medtem ko njen sin...

"Was ist" se zadržne nad uradnico, ki piše materi bolniški list za sina, gospod, ki je pravkar vstopil.

"Herr Direktor..." Tako! Bolan je! Same švindlerje imam v tovarni! Ne ljubi se jim delati, nič drugega!"

Preplašene oči uradnice begajo od direktorjevega obraza k obrazu mater.

"Jaz vam že pokažem! Dicesa. Volk ist..."

Mati molči. Ničesar ne razume. Gospod direktor govori nemško... Sicer pa, njen sin je bolan in...

"Ne morem vam dati listka," pravi slednjič uradnica materi, "gospod direktor zahteva, da prida vaš sin takoj na delo!"

"Če pa je bolan. Ne more..."

Materi gre skoraj na jok, toda ko je znova na cesti stisne v roki zadnjih petdeset dinarjev, ki jih še premore in se napoti k zdravniku. Dala mu jih bo, samo da pride k njenemu sinu. In če bo premalo, ga bo prosila, da jo počaka do prvega. Samo teden dni je še in... Mora priti, ker njen sin ne sme več bruhati iz sebe življenja... njen edini, ki...

Čas poteka, skoraj štiri ure je že z doma, sin je sam... Morda še vedno bruha, ona pa mora čakati, čakati, da pride na vrsto. Nekajkrat ji pridejo na misel nepospravljene pisarne, zaradi česar lahko izgubi delo prav zdaj, ko bo morda moral zopet delati za dva. Toda trenutno to ni važno, važen je zdravnik.

"Gospod doktor?" prosi, ko pride na vrsto, "pridite takoj k mojemu sinu, ki bruha kri!"

"Imate listek?"

"Nimam, niso..."

"Stokrat sam že rekel, naj ne prihajajo ljudje k meni brez listkov, pa je kakor..."

Sredi govora pogleda zdravnik mater v obraz. Nekaj je v tem obrazu, kar mu ne da, da bi govoril dalje. Za trenutek postane, skoči nato k vratom in pogleda v čakalnico.

"Pravi! Se te odpravim, potem pa pridem!" in ne da bi poslušal materino zahvalo, jo naglo potisne skozi vrata in pokliče naslednjega, ki čaka nanj, da bi mu pomagal.

"Suho, sončno stanovanje, svež zrak, dobra hrana," ponavlja zdravnik kadar koli se oglasi pri Ivanu, čeprav se sam zaveda nesmiselnosti svojih besed. Toda nekaj mora reči, če zaradi tolažbe, čeprav sveni bedasto,

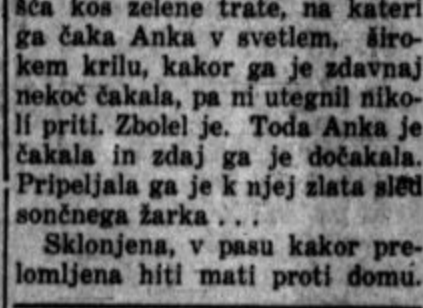
ker je vedno enako in ker se ne da nič spremeniti.

"Suho stanovanje, dobra hrana," ponavlja mati vsako dopoldne, ko pospravlja in čisti razkošne sobe mllostive v mestu. Tako ponavlja že več ko pol leta, odkar je Ivan bolan. Tako si govori zato, da bi nekega dne ne omagala na parketu, ki-ga mora očistiti, da se bo svetil kakor zrcalo, ponavlja zato, da bi se nekega dne ne zgrudila ob čeburu polnega luga, ki ji razjeda roke, kakor ji skrbi za sina razjeda srce.

"Sončno..." govore Ivanove ustnice in njegove oči slede od postelje sem pramenu sončnega žarka, ki je kakor po čudežu zašel v njegovo sobo in ki zdaj, kakor preplašen trupeče na robu obdrgnjene omare. Ivan gleda sončni žarek in sam ne ve, kdaj se napoti po njegovi zlati sledi, ki ga pripelje v kraj, kjer je samo sonce in sredi njegovega blišča kos zelene trate, na kateri ga čaka Anka v svetlem, širokem krilu, kakor ga je zdavnaj nekoč čakala, pa ni utegnil nikoli priti. Zbolel je. Toda Anka je čakala in zdaj ga je dočkala. Pripeljala ga je k njej zlasti sliči sončnega žarka...

Sklonjena, v pasu kakor prelomljena hiti mati proti domu.

Hot-Diggety-Dog!

Dorothy Lamour, Hollywood's srong girl, bites with gusto into a sime frankfurter lunch (lucky dog) at the World's Fair in New York.

stnice se še nasmihajo matki gre z roki počasi preko govega čela. "Sama bom odšla," pravi ti čez čas. "Sin je mrtev." Gospodar se sunkoma okle in brez besed odide, medtem se mati zgrudi ob sinovi post in zagrebe obraz v njegove ve dlani.

HUMOR

Previdni vratar

"Gospod ravnatelj, neka ma želi z vami govoriti."

"Ali je mlada in lepa?"

ša ravnatelj šaljivo.

"Da, gospod!"

"Potlej naj vstopi."

Ko je dama odšla, pokliče vnatelj vratarja k sebi.

"Zakaj ste rekli, da je bila spa lepa in mlada?"

"Oprostite," odgovori vratar, "nikoli človek ne Misli sem si, da bi to uteglo biti vaša žena. Če bi prej vedela ni, bi vam povedal po prci, da je stara in grda."

"Dobro, dobro, saj je bila ja žena!"

"Gospod Milan, ali je res, sta z vašo sestro dvočka?"

"Da, ko sva se rodila, sva dvojčka, zdaj je pa sestra o let mlajša od mene."

"V kateri razred pa že diš?" vpraša neka gospa ma ga Janezka.

"Prej sem bil v tretjem, hodim pa v prvi razred."

"Za božjo voljo, kako je to mogoče?"

"Moj oče je postal postaje čelnik."

"Ven! Pri priči ven, golazen beraška!"

Šele ob sinovem zglavju se mati zave.

"Ivan!" pravi mehko in se skloni nadenj. Toda Ivan ji ne odgovori, napotil se je po zlati sledi sončnega žarka, z katere se več ne vrne. Samo njegove u-

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnik knjige, kalendarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4904
CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa ustmena pojasnila

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in priložje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki eni naročnik. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlane \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 na tednik, se jim to priložje k naročnini. Torej sedaj ni varzaka, reči, da je list prodan za člano SNPJ. List Prosveta je naša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrul. države in Kanado \$6.00	Za Ciero in Chicago je... \$7.50
1 tednik in..... 4.50	1 tednik in..... 6.00
2 tednika in..... 3.00	2 tednika in..... 5.10
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in..... 4.20
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in..... 3.30
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... 2.40

Za Evrope je..... \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je naša lastnina.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo polijam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime..... Čl. družina št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2)..... Čl. družina št.....

3)..... Čl. družina št.....

4)..... Čl. družina št.....

5)..... Čl. družina št.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....